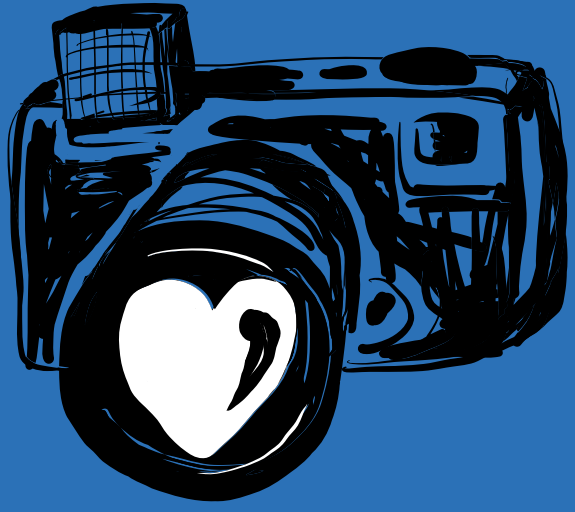

LUOVUUS VOIMAVARANA

OPAS
NUORTEN
KANSSA
TYÖSKEN-
TELEVILLE

AJAK MAJOK

VIDEO-
MATERIAALI

MOLYBROS

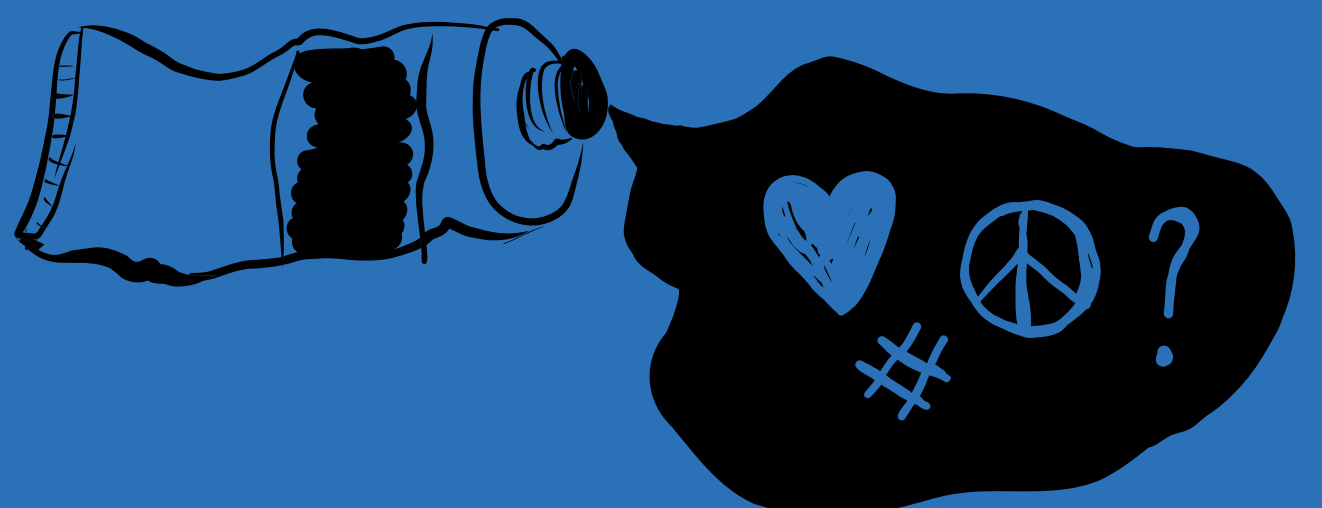
TUKITAHOT
NUORILLE

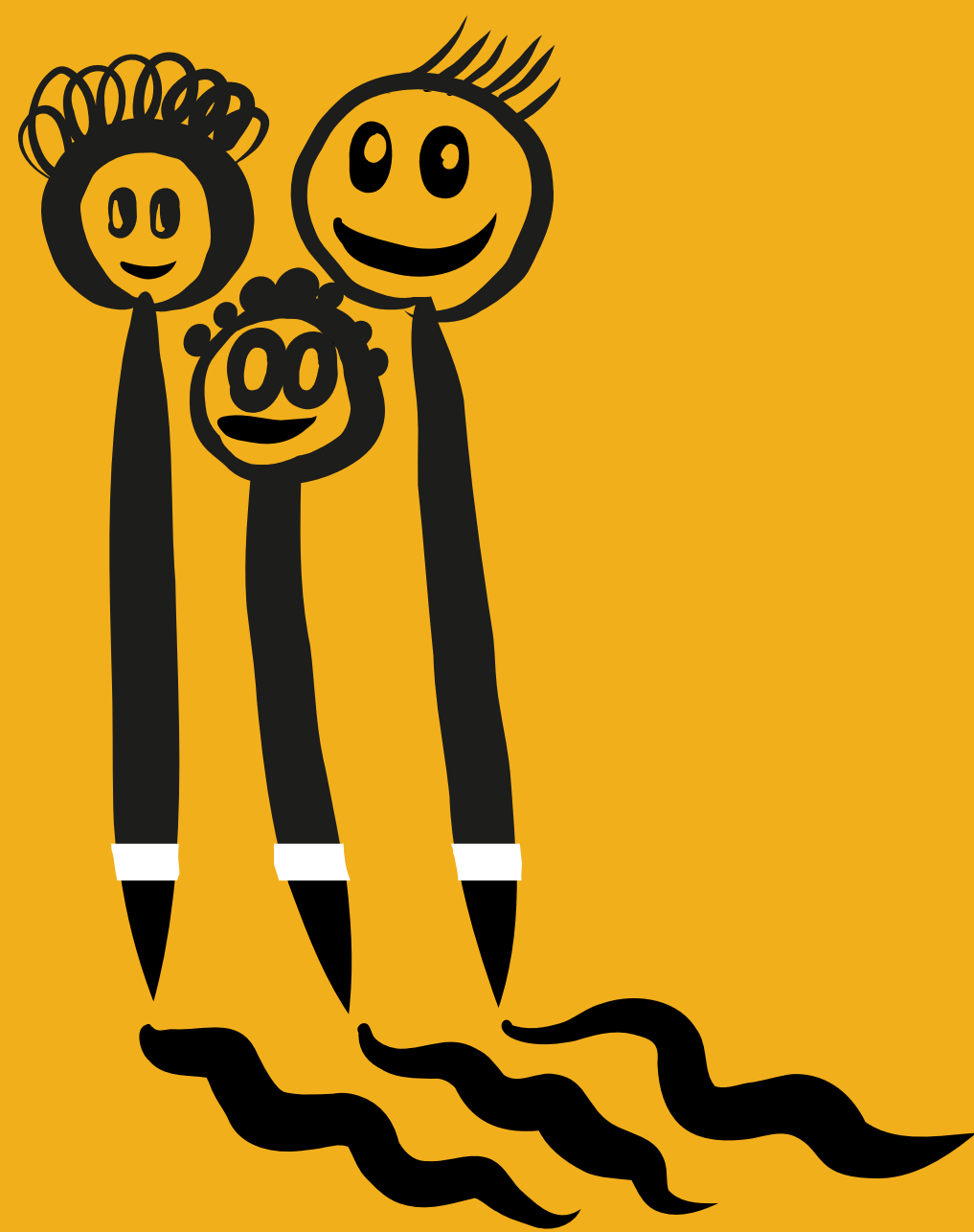

ALHA

KASHMEERA LOKUGE

Luovuus voimavarana: opas nuorten kanssa työskenteleville

Julkaisija: Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry 2022

Harjoitukset: Enni Keski-Saari, Jani Tiirikainen

Kuvituskuvat: Piia Keto

Taitto: Emma Palojärvi

Tämä materiaali on tuotettu Euroopan unionin tuella. Sen sisällöstä vastaa Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry, eivätkä sisällöt välttämättä edusta Euroopan unionin näkemyksiä.

SISÄLLYSLUETTELO

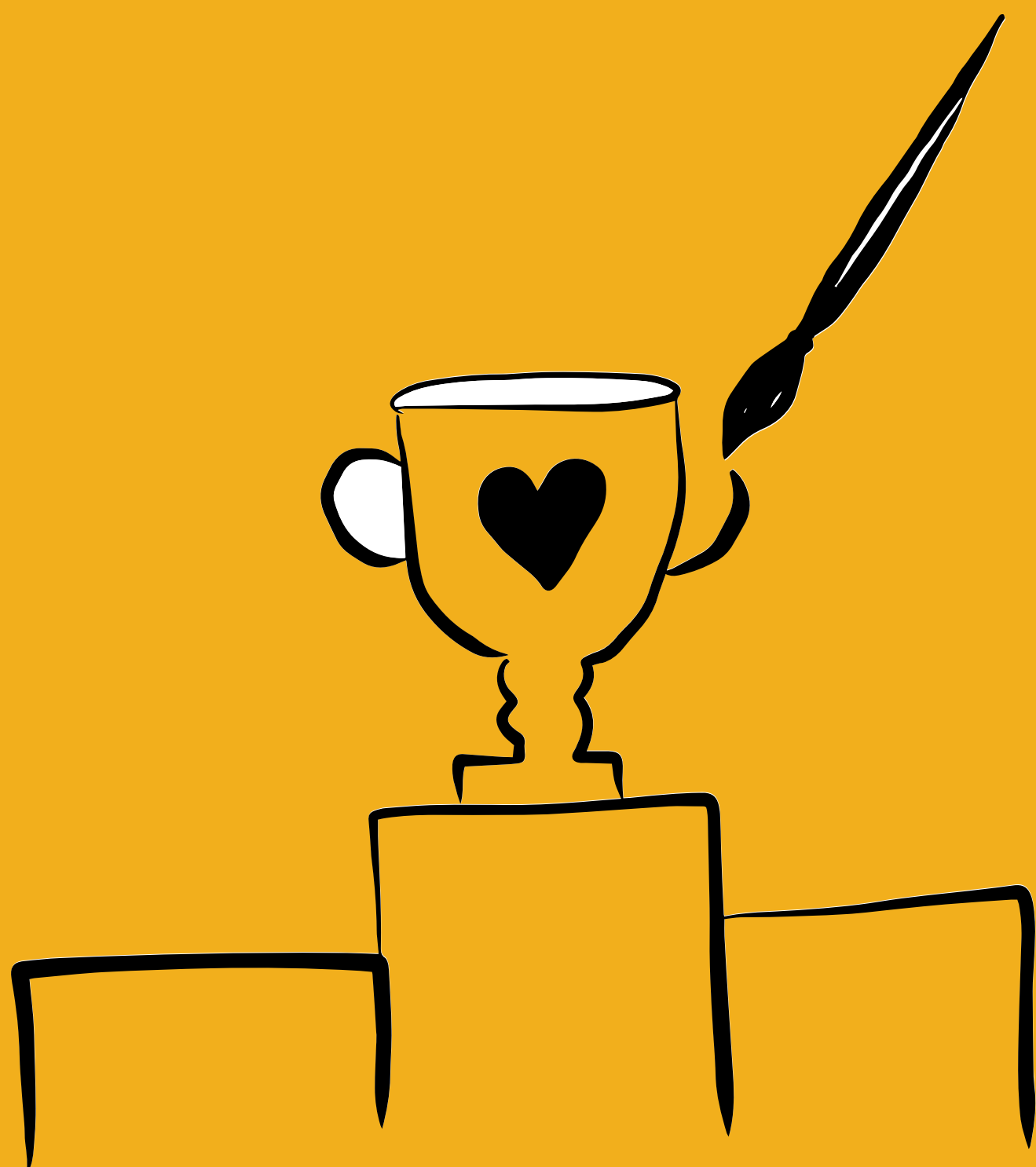
Pedagogisesta aineistosta	3
Videotehtävät	4
Ajak Majok	5
Alharith Obaid / ALHA	6
Ibrahim "Iba" Manza & Abdirahman Keinaan / MolyBros	7
Kashmeera Lokuge	8
Luovuus	9
Mitä on luovuus?	10
Tehtävä: Omien vahvuuksien tunnistaminen luovuuden alkulähteenä	11
Tehtävä: Luova työ yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona	12
Vaikeiden asioiden käsittely luovin keinoin	13
Tukitahoja	14
Tehtävä: Vaikeiden asioiden käsittely luovin keinoin	16
Representaatio	17
Mitä tarkoitetaan representaatiolla mediassa?	18
Tehtävä: Minä, identiteettini ja yhteisöni	20
Tehtävä: Representaatio lastenkirjoissa	21
Tehtävä: Representaatio somessa	21
Tehtävä: Moninaisuus fiktiossa	22
Oman osaamisen markkinointi	23
Luovasta toiminnasta/harrastuksesta ammatiksi	24
Tehtävä: Pitchaus	24
Brändääminen	25
Tehtävä: Brändääminen somessa	25

PEDAGOGISESTA AINEISTOSTA

Tämä pedagoginen aineisto on tarkoitettu **15-29 -vuotiaiden nuorten kanssa kasvatus- ja koulutustehtävissä työskenteleville**. Sitä voi hyödyntää esimerkiksi yläkoulun ja lukion elämäncatsomustiedon, taito- ja taideaineiden, psykologian tai opinto-ohjauksen tunneilla. Aineisto soveltuu käytettäväksi myös esimerkiksi nuorisotalojen toiminnassa.

Aineiston on laadittu neljän luovaa työtä ammatikseen tekevän **Ajak Majokin, Alharith Obaidin (ALHA), Ibrahim Manzan ja Abdirahman Keinaan (MolyBros)** sekä **Kashmeera Lokugen** haastatteluiden tueksi. Haastatteluvideot on tuottanut taiteilija **Hanad Hassan (Dosedela)**. Haastateltavat kertovat, millainen millainen merkitys moninaisuudella ja luovuudella on ollut oman polun löytämiseen.

Aineisto koostuu neljästä videosta ja niihin liittyvistä tiedonpoimintaa harjoittavista sekä syventävistä ja soveltavista tehtävistä. Videoissa käsiteltäviä aiheita pidemmälle syventävät ja soveltavat tehtävät ovat jaoteltu kolmen pääteemaan: luovuus, representaatio ja oman osaamisen markkinointi. Osiot sisältävät teeman taustoitusta sekä siihen liittyviä tehtäviä.

VIDEO- TEHTÄVÄT

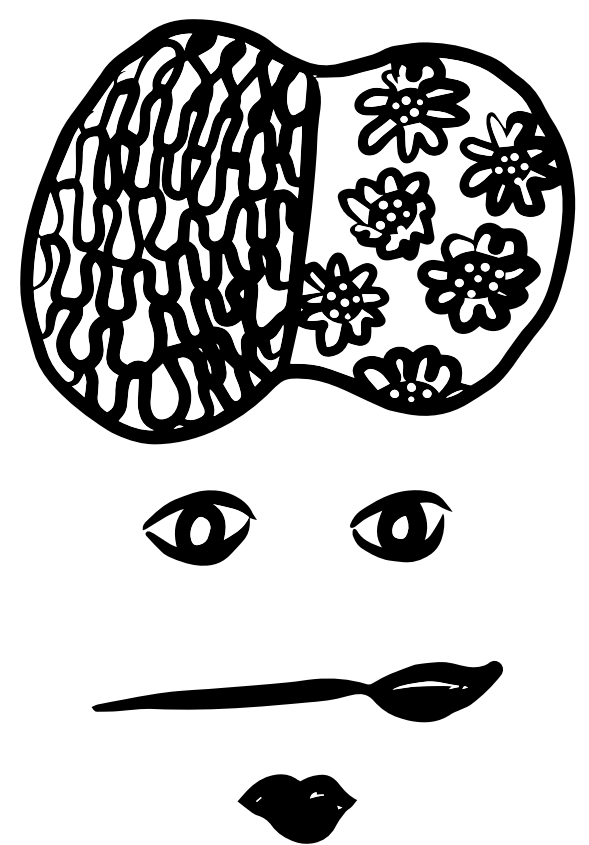

Perus

- Miten Ajak kuvailee itsensä kaltaisten henkilöiden tunnistamisen esimerkiksi mediassa ja kirjallisuudesta merkitystä?
- Miksi Ajak pitää mentoreita tärkeinä? (mentorilla tarkoitetaan kokeneempaa ja yleensä arvostettua asiantuntijaa, joka tukee ja neuvoa kehityshaluista, mutta kokemattomampaa)
- Minkä takia Ajak kuvailee Chimamanda Ngozi Adichien kirjan Purppuranpunainen hibiskus muuttaneen hänen elämänsä?
- Ajak korostaa videolla, että rohkeus, röyhkeys ja tietämättömyys ovat hyviä asioita. Erittele, missä yhteyksissä ja millä tavalla Ajak ilmaisee näiden olevan hyviä asioita.

Syventävät

- "Ihminen on ennen kaikkea luova: ennen ikää, sukupuolta tai mitään muuta. - - Lapsi oppii laulamaan ennen kuin hän oppii puhumaan, tanssimaan ennen kuin hän oppii kävelemään." Mitä ajatuksia tämä sitaatti herättää?
- Mitä merkityksiä on ilmaisulla "mustat siskot"?
- Mitkä fiktiiviset henkilöhahmot ovat olleet sinulle tärkeitä? Analysoi, miksi ne ovat olleet sinulle tärkeitä.
- Ota selvää: Millaisia apurahoja luovan työn tekijöiden on mahdollista hakea? Millä perusteella apurahoja myönnetään?
- Ota selvää: Millaisia luovien alojen koulutusmahdollisuuksia on tarjolla.

Soveltavat

- Filosofi Sokrateen viisauden on sanottu kiteytyvän lausahdukseen "Tiedän, että en tiedä mitään". Millä tavalla tämä ajatus tulee esille Ajakin haastattelussa? Arvio, miksi tämä ajatus on merkityksellinen etenkin luovuuden näkökulmasta.

ALHA

**ALHARITH OBAID /
ALHA**

HELSINKI

**SISÄLLÖNTUOTTAJA,
MM. YOUTUBE**

Perus

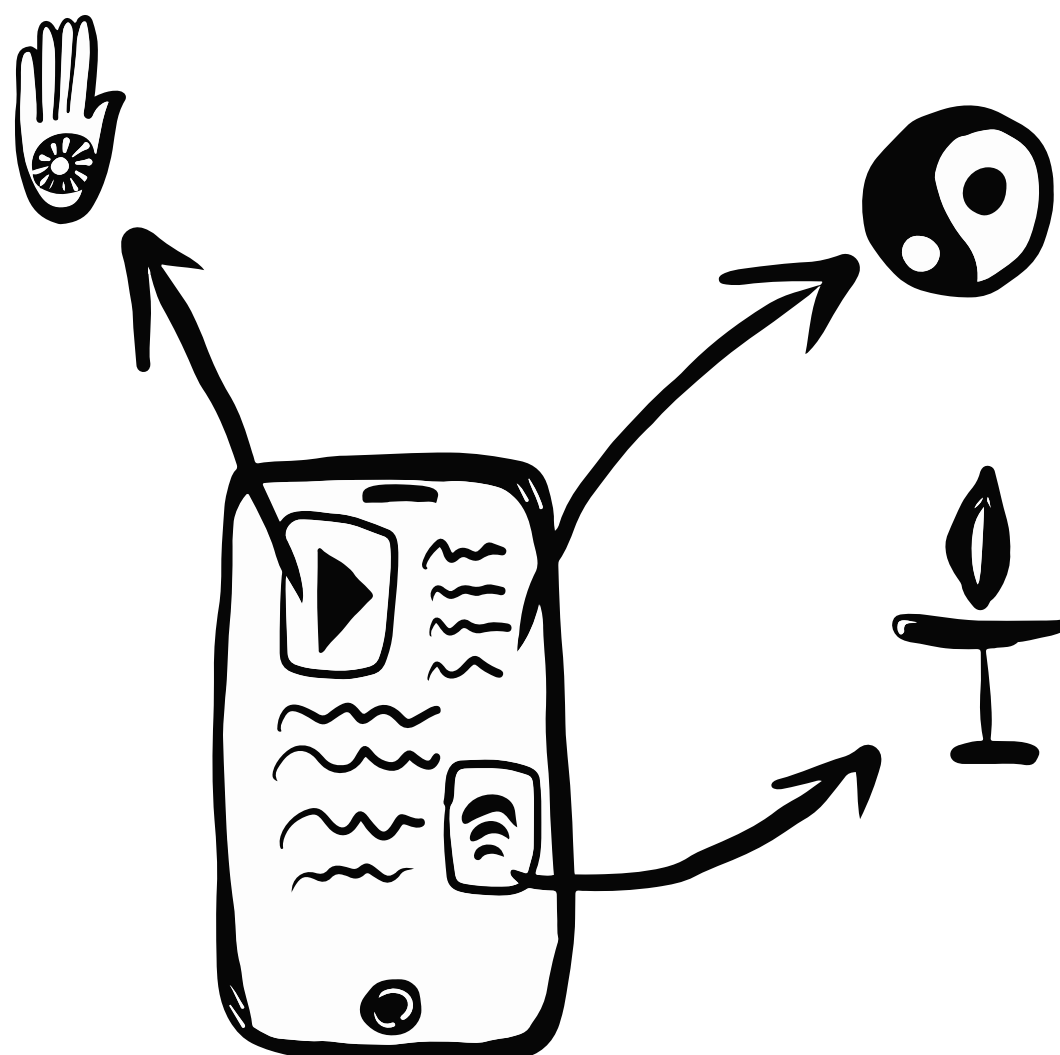
- Millaisia haasteita Alha mainitsee kohdanneensa?
- Mikä luovan alan työskentelyssä on Alhan mielestä parasta?
- Minkä Alha mainitsee muuttuneen sisällöntuotannon kentällä viimeisen kymmenen vuoden aikana?

Syventävät

- Alha näkee, että luovuus tarkoittaa eri asioita eri ihmisille. Miten itse määrittelet luovuuden?
- Laatikaa pienryhmässä määritelmä luovuudelle. Kerätkää lopuksi eri ryhmien määritelmät esimerkiksi jaettuun padlet-pohjaan (www.padlet.com) ja arvioikaa niitä.
- Miten esimerkiksi YouTubea voi hyödyntää oman luovan toiminnan kehittämisessä? (Mallivastaus: esim. tutorial-videot)

Soveltavat

- Onko luovuus mielestäsi tärkeä piirre ihmisessä? Perustele, miksi luovuus on tai ei ole tärkeä piirre ihmisessä.
- Missä sijaitsee sinua lähinnä oleva nuorisotalo? Selvitä, millaisia mahdollisuuksia se tarjoaa luovan toiminnan harjoittamiseen.

Perus

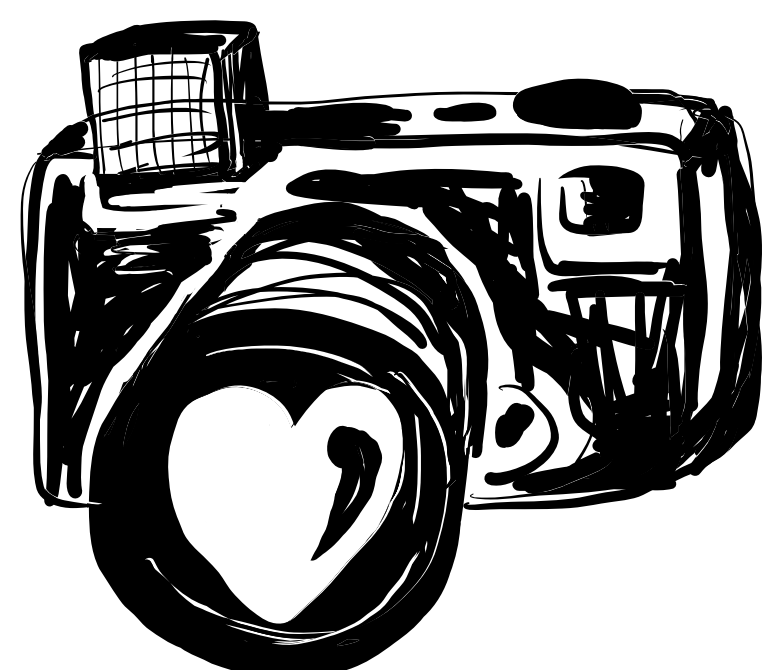
- Miten Iba ja Keinaan tunnistivat luovuutensa?
- Millaisia neuvoja Iba ja Keinaan antavat negatiiviseen palautteen käsittelyyn?
- Miten muut ihmiset voivat tukea yksilön luovuutta?
- Mikä merkitys esikuvilla on luovuuden tunnistamisessa ja kehittämisessä?

Syventävät

- Katso jokin MolyBrosin "Paljon sun outfit maksaa?"-video. Arvioi, mihin näiden videoiden suosio perustuu.
- Ota selvää: millaisiin yhteiskunnallisiin asioihin MolyBros on pyrkinyt videoillaan vaikuttamaan? (Mallivastaus: Esim. nuoriin tyttöihin kohdistuva häirintä ja hyväksikäyttö)
- Ota selvää: Miten MolyBros on rakentanut kaupallista brändiään? (Mallivastaus: Esim. logo, tunnusmusiikki, oma vaatemallisto)

Soveltavat

- Iba ja Keinaan kertovat tehneensä videoita esikuvien esimerkin pohjalta. Luovuus ei välttämättä tarkoita sitä, että tekee jotain täysin uutta. Valitse jokin sinulle merkityksellinen maalaus, video, laulu, tanssiesitys ja tee siitä omanlainen versio.

Perus

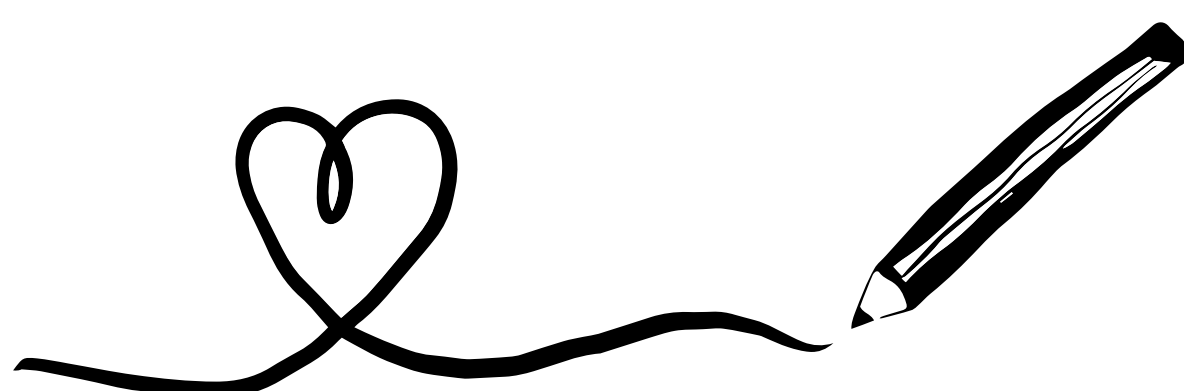
- Millainen rooli huumorilla on ollut Kasmeeeran luovaan uraan?
- Miten kieltä voi Kashmeeran mukaan käyttää luovalla tavalla?
- Miksi Kashmeeran mukaan ajan hengessä mukana pysyminen on tärkeää luovan työn tekijälle?
- Millaisia ohjeita Kashmeera antaa jännittämiseen ja kritiikin kohtaamiseen?

Syventävät

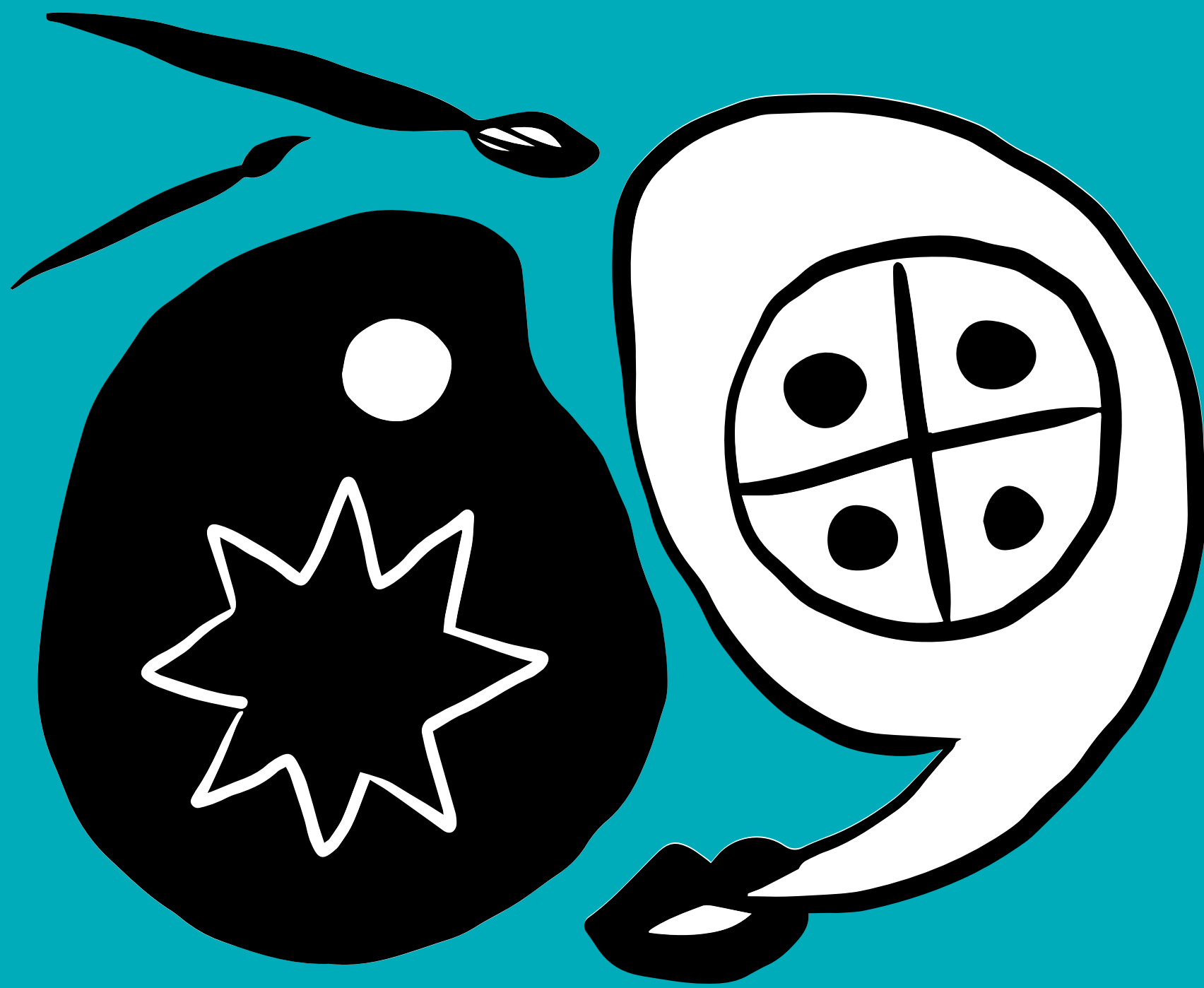
- Millaisia asioita Kashmeera pitää luovan työn tekemisen perusedellytyksinä? (Mallivastaus: riittävästi vapaa-aikaa, trendeissä pysyminen). Oletko hänen kanssaan samaa mieltä? Pohdi perusteluja puolesta ja vastaan.
- Meemejä on tutkinut mm. filosofi Daniel Dennett ja evoluutiobiologi Richard Dawkins. Heidän mukaansa meemit ovat kulttuurisia representaatiota, jotka leviävät kuin virukset, ja niistä vain vahvimmat ja sopeutuvimmat säilyvät hengissä. Mitkä ovat tällä hetkellä suosittuja meemejä? Pohdi, mitkä asiat vaikuttavat meemien suosioon ja miksi tällä hetkellä suositut meemit ovat suosittuja.

Soveltavat

- Kasmeeera puhuu videolla siitä, kuinka hänen tuli kirjansa julkaisun yhteydessä "paljastaa itsensä" anonyymien meemien tilinseuraajille. Keskustelkaa ja vertailkaa anonyymien tilin ja tunnistettavan ja julkisesti omalla nimellä esiintyvän tilin hyviä ja huonoja puolia. Olisitko itse mieluummin suosittu tilin pitäjänä anonyyminä vai tunnistettavissa? Perustele valintasi.
- Valitkaa jokin haastava aihe kuten yksinäisyys, ulkopuolisuus tai rakkauden kaipuu ja laatikaa tästä aiheesta meemikuvia tai -videoita.

LUOVUUS

MITÄ ON LUOVUUS?

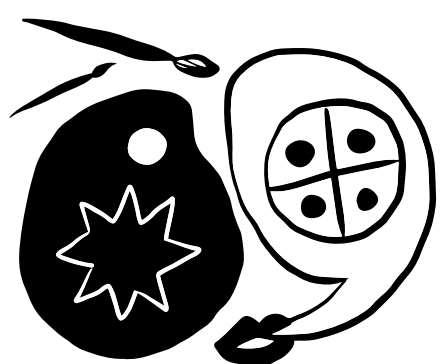
Luovuus on kykyä luoda uutta. Sillä tarkoitetaan jonkin uuden, erilaisen ja ainutkertaisen luomista – keksimistä. Luovuus voi ilmetä esimerkiksi kykynä yhdistellä, tutkia tai paljastaa asioita. Se voi ilmetä myös kykynä ajatella mahdolltomina ja mullistavina pidettyjä asioita.

Luovuuteen liitetään monesti tarkoituksenmukaisuus: luotu uusi asia on jollain tavalla hyödyllistä ja sovellettavissa oleva. Tämä luovuuden piirre tulee erityisesti esille erilaisissa ongelmanratkaisutilanteissa. Taiteen tekemistä pidetään yleensä malliesimerkkinä luovasta toiminnasta, mutta sen hyödyllisyydestä voidaan keskustella. Samoin kuin esimerkiksi usein yllättäviin uusiin tulkintoihin perustuvan huumorin.

Luovuutta on selitetty monilla tavoilla. Sen on saatettu ajateltu kumpuavan jumalallisesta lähteestä. Romantiikan aikakaudelle (Euroopassa 1700-luvun lopulla syntynyt taiteellinen ja älyllinen suuntaus) oli tyypillistä pitää luovuutta joidenkin ihmisten, luovien nerojen, selittämättömänä erityislahjana. Myös sattumalla ja onnella on ajateltu olevan oma osansa luovuudessa. Nämä selitykset elävät ainakin jossain määrin yhä tänä päivänä.

” **Tutkimusten perusteella luovuus on opittavissa oleva taito, jossa voi kehittyä paremmaksi.**

Tutkimusten perusteella luovuus on opittavissa oleva taito, jossa voi kehittyä paremmaksi. Tiedemaailmassa luovuudesta ovat olleet kiinnostuneita mm. filosofit, psykologit ja historioitsijat. Filosofissa luovuuteen viitataan ajattelun – etenkin toisin ajattelun – taitona. Psykologiassa luovuutta on tutkittu paitsi persoonallisuuden piirteenä myös mitattavissa ja kehitettävissä olevana kykynä. On selvää, ettei luovuudessa ole kyse vain yksilön kyvykkyydestä, vaan siihen liittyy myös monia sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä, kuten tukea antava lähiympäristö, kulttuurin arvot ja normit, sekä taloudellinen ja poliittinen tilanne. Luovuus riippuu sosiaalisista tekijöistä eikä sitä välttämättä tunnisteta välittömästi. On ajateltu, että historian poikkeuksellisen luovia yksilöitä tutkimalla saamme tietoa luovuudesta. Historioitsijat ovatkin tutkineet kulttuuriperintöön kuuluvia suuria keksintöjä ja niiden keksijöitä, esimerkkinä tästä Leonardo da Vinci.

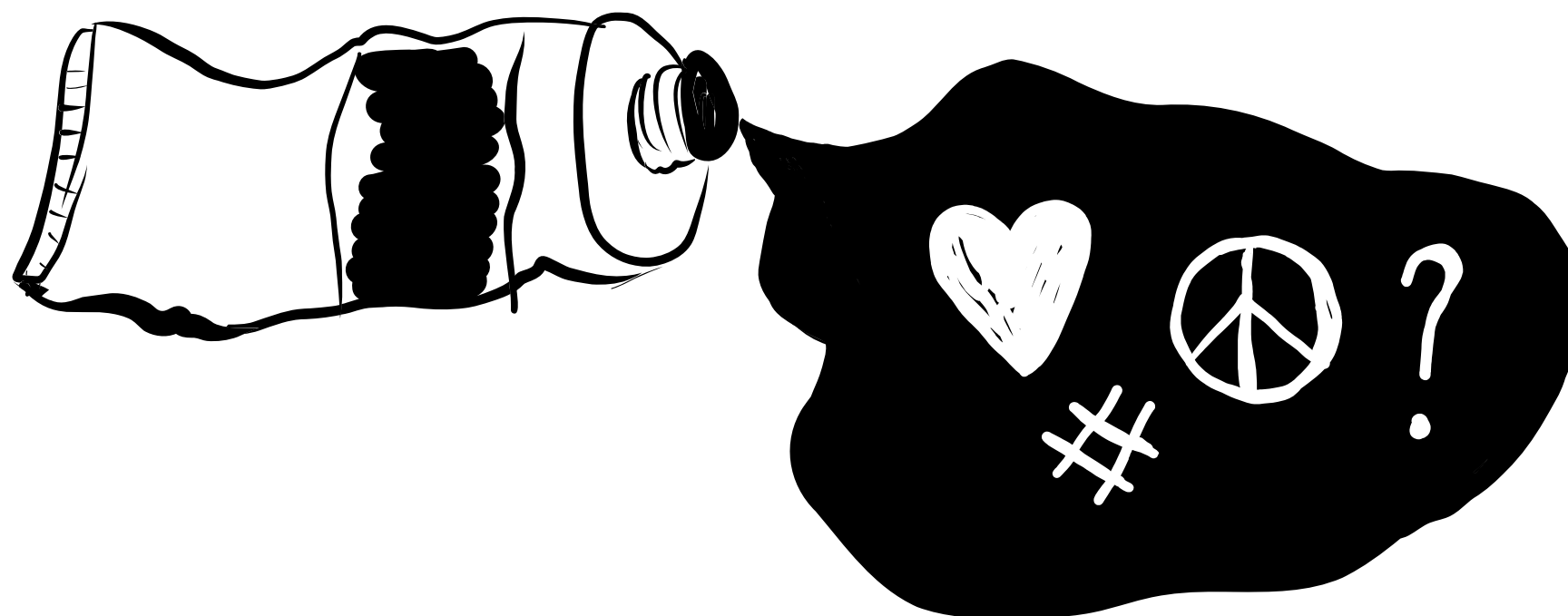
Liike-elämässä luovuudesta puhutaan usein innovatiivisuutena. Sillä tarkoitetaan tietynlaista uudistumisvalmiutta, jota voi ilmetä paitsi yksittäisissä ihmisissä myös organisaatioissa ja yrityksissä. Pyrkimyksenä on useimmiten toiminnan tehostaminen ja siten taloudellinen hyöty.

OMIEN VAHVUUKSIEN TUNNISTAMINEN LUOVUUDEN ALKULÄHTENÄ

1. Piirrä paperille käsi oman mallin mukaan.
2. Kirjoita jokaiseen sormeen jokin vahvuus, joka sinulla mielestäsi on.
3. Kirjoita sormien väleihin kuvaus siitä, miten tämä vahvuus ilmenee käytännön elämässä.
4. Kirjoita kämmeneen, ketkä voisivat tukea sinua vahvuuksiesi kehittämisessä.
5. Vertailkaa vahvuuskäsiäänne ja keskustelkaa siitä, miten omia vahvuuksia voi kehittää ja mistä tähän voi saada tukea.

Erilaisia vahvuuksia voi heijastaa näytille tehtävän helpottamiseksi. Esimerkkejä näkyville heijastettavista vahvuuksista: myönteisyys, stressinhallinta, empatiakyky, vuorovaikutustaidot, aitous, itseluottamus, sinnikkyys, paineensietokyky, ennakkoluulottomuus, organisointikyky jne..

Vastaavanlaisen tehtävän voi tehdä omista mielenkiinnon kohteista, joista on kertynyt asiantuntemusta tai erilaisista taidoista. Esim. käsityöt, videopelit, skeittaaminen, manga-sarjakuvien piirtäminen, tanssiminen, soittaminen tms..

LUOVA TYÖ YHTEISKUNNALLISEN VAIKUTTAMISEN KEINONA

1. Kerätkää luokan taululle sanapilveksi ilmiöitä, joihin haluttaisiin vaikuttaa.
2. Valitkaa äänestyksellä yksi tai kaksi aihetta, joihin syvennyttään.
3. Valittujen ilmiön käsittelyä:
 - Miksi valittuun ilmiöön / ilmiöihin halutaan vaikuttaa (vaikuttamisen syyt)?
 - Mikä on vaikuttamisen tavoitteena?
 - Millaisia tunteita ja ajatuksia ilmiön ongelmien ajattelemisen herättää?
4. Toteutusvaihtoehdot:
 - a. Keskustelun ja oman pohdinnan pohjalta lähdetään työstämään yhdessä tai yksittäisesti omaa työtä, joka voi olla aihetta käsittelevä kirjoitelma, runo, laulu, taideteos, kuvaus- tai videoprojekti tai näytelmä. Jos mahdollista, olisi tärkeää, että tehdyt työt esitettäisiin koululla tai esimerkiksi paikallisessa kirjastossa tai nuorisotalolla.
 - b. Opiskelijat suunnittelevat ja luovat aiheeseen kantaa ottavan julisteen esim. Canva-sovelluksella (www.canva.com). Julisteet esitellään luokalle ja ihanteellisesti voitaisiin laittaa näytille myös koululle tai muualle näyttelyyn.
5. Nuoret tutustuvat toistensa töihin ja vertaisarvioinnilla pohtivat, millaisia ajatuksia ja tunteita toisten tekemät työt aiheuttavat itsessä.

VAIKEIDEN ASIOIDEN KÄSITTELY LUOVIN KEINAIN

Jokainen ihminen kohtaa jossain vaiheessa elämäänsä vaikeuksia sekä eritasoisia kriisitilanteita. Kohdattavat tilanteet vaihtelevat pienistä ongelmista suuriin kriiseihin, kuten esimerkiksi läheisen vakavaan sairauteen tai kuolemaan. Ihmisillä on monia tietoisia ja tiedostamattomia keinoja ylläpitää psyykkistä tasapainoa ja käsitellä kriisitilanteita. Nämä keinot voidaan jakaa hallinta- eli coping-keinoihin ja puolustuskeinoihin eli defensesseihin. Coping-keinot ovat tietoisia tapoja, jotka auttavat ylläpitämään mielen tasapainoa arjen haasteiden keskellä. Defenssit ovat tiedostamattomia keinoja vältellä vaikeiden tunteiden, ajatusten tai tapahtuneiden asioiden tietoista käsittelyä. Vaikeita tilanteita kohdatessa ihmiset pyrkivät selviytymään ja käsittelemään asioita eri tavoin.

Luova työskentely ja huumori voivat olla joillekin merkittävä tapa käsitellä omassa elämässään tapahtuvia pieniä ja isompia asioita. Taiteen avulla pystyy sanattomin ja sanallisin keinoin käsittelemään asioita ja tunteita turvalliselta tuntuvalta tavalla. Huumorin avulla vuorostaan pyritään keventämään raskailta tuntuvia asioita. Niin kutsutut luovat selviytyjät käyttävät mielikuvitusta asioiden käsittelyyn, ratkaisujen etsimiseen ja joskus myös vaikeiden asioiden välttelyyn. Erilaisia taidemuotoja hyödynnetään myös terapiassa. Taideterapia perustuu käsitykseen siitä, että taide ja luovuus auttavat löytämään uusia ratkaisuja vaikeille tilanteille ja antavat mahdollisuuden ilmaista ajatuksiaan erilaisilla tavoilla. Taideterapiasta on lukuisia

Usein länsimaissa korostetaan positiivisten tunteiden, kuten ilon, merkitystä, mutta myös negatiiviset tunteet, kuten suru ja epätoivo, voivat olla tärkeitä tekijöitä luovassa prosessissa.

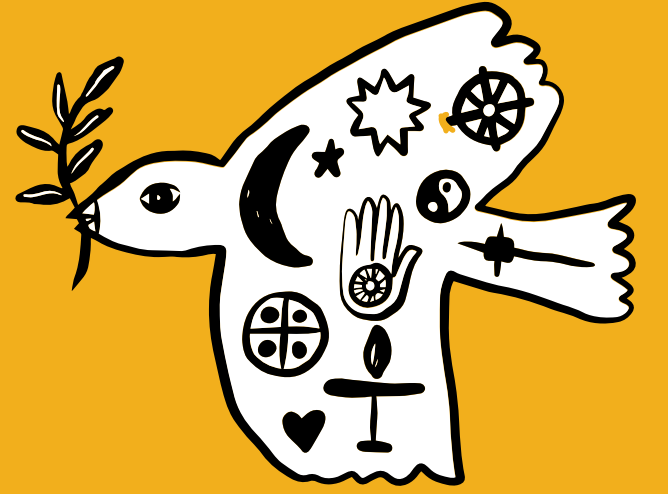

erilaisia muotoja ja terapiassa voidaan hyödyntää kuvataidetta, musiikkia, tanssia, kirjallisuutta sekä pelaamista. Taide auttaa siis jäsentämään ajatuksiamme ja ilmaisemaan itseämme muille. Taide herättää myös sen vastaanottajassa erilaisia tunteita ja ajatuksia. Taide toimii tätä myötä myös vaikuttamisen keinona.

Luovuuden ja inspiraation sanotaan usein nousevan pinnalle tunteiden pohjalta. Tunteet ruokkivat motivaatiota luovaa työtä kohtaan. Ajak Majok kuvailee videollaan, kuinka hänen nykyinen apurahaa saanut projektinsa lähti liikkeelle turhautuneisuudesta. Tutkimusten mukaan luovuus on kytköksissä säädettävissä oleviin voimakkaisiin tunteisiin, jotka ruokkivat luovaa prosessia. Usein länsimaissa korostetaan positiivisten tunteiden, kuten ilon, merkitystä, mutta myös negatiiviset tunteet, kuten suru ja epätoivo, voivat olla tärkeitä tekijöitä luovassa prosessissa. Historian aikana tunnettujen taiteilijoiden työt ovat olleet luovimmillaan heidän elämänsä synkimpinä aikoina.

Luovuus voi auttaa ilmaisemaan itseään ja käsittelemään ongelmallisia asioita. Luovuus ei ole kuitenkaan vaikeiden tilanteiden ratkaisukeino. Jos tarvitset apua, älä epäröi olla yhteydessä apua antaviin tahoihin.

TUKITAHOT NUORILLE

MIELENTERVEYS, JAKSAMINEN, KRIISIT

- Sekasin-chat: 12-29-vuotiaille anonyymiä keskusteluapua joka päivä klo 12-24. www.sekasin247.fi/.
- Suhteellista-chat: anonyymiä keskusteluapua ma-ke klo 17-20. www.ninchat.com/customer/spr/vastaanotto.html.
- Kriisipuhelin: 24/7, 0925250111 (ilmainen)
- Netari nettinuorisotalo: mahdollisuus keskustella chatissä muiden nuorten tai ohjaajien kanssa. www.netari.fi.
- Poikien Puhelin: Väestöliiton alle 20-vuotiaille pojille ja nuorille miehille tarkoitettu palvelu, jossa autetaan kaikissa poikien ja nuorten miesten arkeen liittyvissä pulmissa. Puh. 0800 94884 arkisin klo 13-18 (maksuton), chat klo 13-15. www.vaestoliitto.fi/poikienpuhelin.
- Lasten ja nuorten puhelin: Mannerheimin Lastensuojeluliiton ilmainen palvelu, jossa voi puhua mistä tahansa asiasta maksutta ja luottamuksellisesti. P.116 111 (suomeksi), 0800 96116 (på svenska), ma-pe klo 14-20 ja la-su klo 17-20. www.nuortennetti.fi/apua-ja-tukea/lasten-ja-nuorten-puhelin/.
- Mielenterveystalo: tietoa ja välineitä erilaisten mielenterveyden haasteiden omahoitoon ja hallintaan. www.mielenterveystalo.fi.
- Oiva-sivusto: mielen hyvinvoinnin harjoituksia. www.oivamieli.fi/dashboard.php.
- Nuorisoasemat: 13-23-vuotiaille matalalla kynnyksellä apua mielenterveydenhäiriöihin, päihteidenkäyttöön tai pelaamiseen. Helsingissä: www.hel.fi/helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/mielenterveys-ja-paihdepalvelut/paihdepalvelut/nuorisoasema/ Vantaalla: www.vantaa.fi/nuppi. Espoossa: <https://www.espoo.fi/fi/nuorten-mielenterveys-ja-paihdepoliklinikka-nupoli>.
- Vapaaksi viiltelystä -omahoito-ohjelma: https://www.mielenterveystalo.fi/nuoret/itsearviointi_omaapu/oma-apu/vapaaksi_viiltelysta/Pages/default.aspx

VÄKIVALTA

- SPR:n nuorten turvatalot: www.punainenristi.fi/hae-apua-ja-tukea/#collapse_99_2222
 - Espoo: 09 8195 5360, puhelinpäivystys ympäri vuorokauden (ei la ja su klo 10-17)
 - Helsinki: 09 622 4322, puhelinpäivystys ympäri vuorokauden (ei la ja su klo 10-17)
 - Tampere: 040 556 6661, puhelinpäivystys ympäri vuorokauden (ei la ja su klo 10-17)
 - Turku: 02 253 9667, puhelinpäivystys ympäri vuorokauden (ei la ja su klo 10-17)
 - Vantaa: 09 871 4043, puhelinpäivystys ympäri vuorokauden (ei la ja su klo 10-17).
- Nettiturvakoti: Ensi- ja turvakotien liiton verkkopalvelu auttaa väkivallan kaikkia osapuolia. Sivustolla voi keskustella joko ammattiauttajan tai samaa kokeneiden kanssa. Erityisesti lapsia ja nuoria kannustetaan tutustumaan virtuaaliturvakotiin, jonka eri kohteita klikkailemalla saa tietoa perheväkivallasta ja avun muodoista. www.turvakoti.net.
- Keijun varjo: nettisivut ja keskusteluryhmät on tarkoitettu 15-28-vuotiaille nuorille naisille, jotka tarvitsevat tukea tunteiden, itsehillinnän ja väkivallan kysymysten kanssa. www.keijunvarjo.fi.
- Maria Akatemia ry: Tukea naisten väkivallan, aggression ja itsehillinnän aiheisiin. www.naistenvakivalta.fi.
- Naisten Linja: neuvontaa ja tukea väkivallasta huolestuneille naisille ja tytöille. Maksuton tukinumero ma-pe 16-20, p. 0800 02400. www.naistenlinja.fi/.
- Miessakit ry: Lyömätön Linja. Väkivaltaisuudesta huolestuneille miehille. www.miessakit.fi/toimintamuodot/lyomaton-linja/.
- Nollalinja: maksuton auttava puhelin kaikille, jotka ovat läheisessä ihmissuhteessaan kokeneet väkivaltaa tai sen uhkaa. Puh. 080 005 005. www.nollalinja.fi.
- Raiskauskriisikeskus Tukinainen ry: apua, neuvontaa ja ohjausta seksuaalista väkivaltaa koskevissa asioissa, maksutonta ja anonyymiä neuvontaa. www.tukinainen.fi / www.nettitukinainen.fi. Toimipisteet: Helsingissä, puh. 09 5860 360 ma-pe klo 9-16 ja Jyväskylässä, puh. 044 402 4314.
- Aggredi: yksilöllistä keskusteluapua väkivallan vähentämiseksi yksilötasolla, tapaaminen kerran viikossa. Kohderyhmänä 18-v täyttäneet ja ylöspäin. Maksuton. www.aggredi.fi. Opas nuorten kanssa työskenteleville

PIDEMPIAICAISTA TUKEA JA KANSSAKULKEMISTA

- VAMOS-palvelukokonaisuus: 16–29-vuotiaille nuorille suunnattu palvelukokonaisuus. Toiminnan tarkoituksena on vahvistaa nuoren omia voimavaroja ja vahvuuksia sekä tukea nuorta kiinnittymään yksilöllisesti arvioituun ja suunniteltuun jatkopolkuun. Pää tavoitteena on löytää nuorelle tie koulutukseen tai työelämään. www.vamosnuoret.fi.
- Amigo-mentorointi: Amigo-mentorointi tarjoaa nuorelle mahdollisuuden pohtia itselle tärkeitä asioita luotettavan aikuisen kanssa noin vuoden ajan. www.hdl.fi/tukea-ja-toimintaa/nuorille/amigo-mentori/.

SEKSUAALISUUS, SUKUPUOLI

- Seta: asiantuntija- ja vertaistukea seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuolen ilmaisusta. www.seta.fi.
- Sinuiksi: valtakunnallinen tuki- ja neuvontapalvelu seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuolen moninaisuuteen liittyvien kysymysten käsittelemiseen. Puhelinpäivystys ma ja to klo 19–21 puh. 044 300 2355, sähköposti neuvontapalvelu@sinuiksi.fi. www.yhdistys.sinuiksi.fi/.
- SERI – seksuaaliväkivallan uhrin tukikeskukset: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/apua-ja-palveluja/seri-tukikeskus-seksuaalivakivallan-uhreille>.

PÄIHTEET, RIIPPUVUDET

- Peluuri: valtakunnallinen ja maksuton palvelukokonaisuus pelaajille, heidän läheisilleen sekä työssään pelihaittoja kohtaaville. Auttaa netissä ja puhelimitse. Maksuton auttava puhelin 0800 100 101 arkin klo 12–18, maanantaisin ruotsiksi. www.peluuri.fi.
- Varjomaailma-neuvontapalvelu: Aikuisten päihteidenkäytöstä huolissaan oleville 12–18-vuotiaille nuorille tarkoitettu anonyymi neuvontapalvelu Varjomaailma-verkkopalvelussa. Vastaajina toimivat lastensuojelun ja päihdeongelmien ammattilaiset. Palvelu ei vaadi rekisteröitymistä sivustolle. www.varjomaailma.fi/varjoneuvonta.

MUITA TUKITAHOJA

- Uskontojen uhrien tuki ry: Tukea uskonnollisissa yhteisöissä vaikeuksiin joutuneille ja näiden läheisille. www.uskontojenuhrientuki.fi.
- Rikosuhripäivystys: rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasian todistajan asemaa parantavia matalan kynnyksen tuki- ja neuvontapalveluita. www.riku.fi.

VAIKEIDEN ASIOIDEN KÄSITTELY LUOVIN KEINAIN

Alla olevat lyhyet tarinat ja niihin liittyvät pohdintatehtävät voi antaa pienryhmille mietittäviksi. Lopuksi käydään yhteinen keskustelu ryhmissä syntyneiden ajatusten pohjalta.

Tarina 1

Noa kaivaa kännykän taskusta ja avaa Instan laahustaessaan kohti koulua. Jälleen 3 saapunutta viestiä samalla luokalla olevilta tyypeiltä, joiden hän vielä pari päivää sitten ajatteli olevan kavereita. "hitto sä oot nolo!", "meinaan oksentaa aina ku mä nään sut!"... Ei olisi pitänyt kirjoittaa sitä ihastuksen tunnustusta julkisiin kommentteihin kaikkien nähtäväksi, Noa huokaisee ja hieroo vetisiä silmiään.

Tarina 2

Puhelin soi aamulla seitsemältä. Keikkafirman ylipirteä asiakaspalvelija ilmoittaa, että Joelia tarvitaan sijaistamaan sairastunutta työntekijää. Työpaikka on vanha tuttu, mutta se sijaitsee toisella puolella kaupunkia. Edessä on pitkä matka kahdella eri bussilla. Ehtiikö tässä edes suihkussa käydä, Joel pohtii. Bussimatalla Joel katsoo hienoissa autoissaan istuvia ihmisiä ja vajoaa ajatuksiin: "En jaksa enää keikkahommia... Miksei mun työhakemuksiin ikinä tule edes vastauksia... tai no on pari kertaa tullut sellainen geneerinen 'Kiitos mielenkiinnosta, mutta'..."

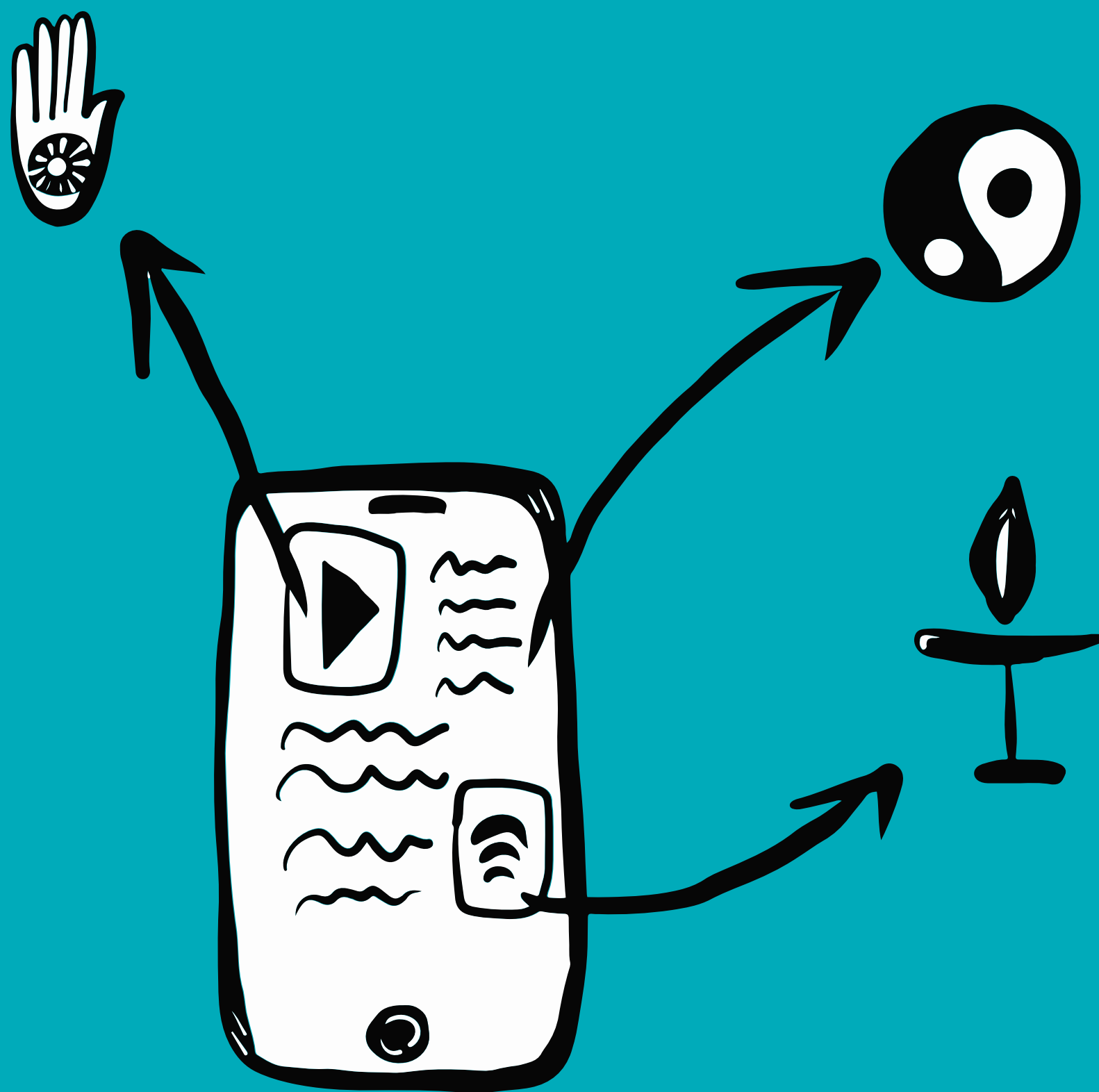
Tarina 3

"Miten sä olet oppinut puhumaan noin hyvää suomea?", tiedustelee hölmistyneen oloinen potentiaalinen uusi asiakas firman myyntitiimiä johtavalta Mialta heti palaverin alussa. "Tosi kiva hei että teidän firmassa on kaikenlaisia ihmisiä töissä – oot tosi tervetullut Suomeen!", hän jatkaa. Kotiin lopulta saavuttuaan Mia paiskaa oven kiinni ja heittää laukun lattialle – "Oon hemmetti syntynyt Suomessa, Suomen kansalainen ja käynyt armeijankin! Eikö tää hitto ikinä lopu!"

-
- A blue triangle pointing right, with a dashed blue line extending from its left side.
1. Millaisia tunteita tilanne voi herättää?
 2. Millaiseen toimintaan nämä tunteet voivat johtaa?
 3. Miten näitä tunteita voisi käsitellä
 - a. Oma luovan toiminnan avulla?
 - b. Muiden luovien tuotosten kuluttamisen (esim. musiikki) avulla?
 - c. Huumorin keinoin?

REPRESENTAATIO

MITÄ TARKOITETAAN REPRESENTAATIOILLA MEDIASSA?

Havaitsemme erilaisia representaatioita eli edustuksia joka puolella päivittäin. Ihmisille on ominaista jäsentää maailmaa representaatioiden avulla. Representaatiot ovat kokoelma ajatuksista, jotka kohdistamme joltain tiettyä asiaa tai ryhmää kohtaan. Esimerkiksi representaatio ihmisistä sisältää tietynlaisen ominaisuuksien kokoelman. Ihmisen representaatio auttaa meitä tunnistamaan ihmisen muista lajeista. Representaatiot syntyvät vuorovaikutuksessa ympäröivän maailman kanssa, ja muotoutuvat tiedoista, asenteista ja mielikuvista.

Media tarjoaa meille jatkuvasti representaatioita ja medially on paljon valtaa mielikuvien luonnissa. Tämän takia aiheen ympärillä on paljon keskustelua siitä, millaisia mielikuvia luodaan ja miten joistakin ryhmistä on mediassa esillä enemmän representaatiota ja toisista huomattavasti vähemmän. Mediassa keskustelua herättäviä aiheita ovat esimerkiksi mielenterveysongelmien kuvailu sekä erilaisten vähemmistöjen, kuten sukupuoli- ja seksuaali- sekä etnisten ja uskonnollisten vähemmistöjen representaatiot – tai pikemminkin niiden puute ja laadullinen heikkous. Laadullisella heikkoudella tarkoitetaan sitä, että vähemmistöjä edustavat hahmot ovat typistetty edustettavan ryhmän stereotyyppiseksi karikatyyriksi, joka on tyypillisesti pienessä sivuhenkilön roolissa.

Mediassa keskustelua herättäviä aiheita ovat esimerkiksi mielenterveysongelmien kuvailu sekä erilaisten vähemmistöjen, kuten sukupuoli- ja seksuaali- sekä etnisten ja uskonnollisten vähemmistöjen representaatiot – tai pikemminkin niiden puute ja laadullinen heikkous.

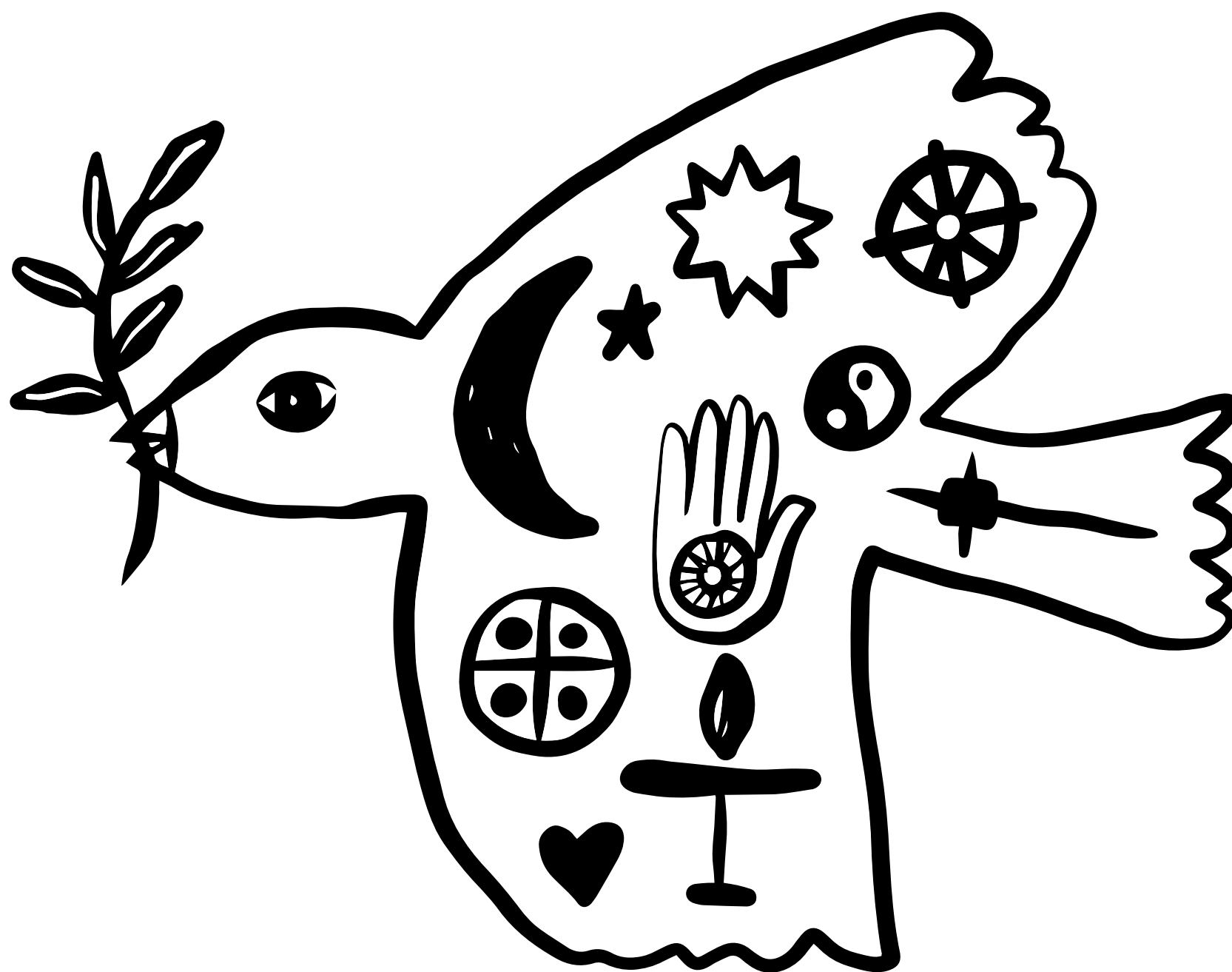
Representaation määrällä ja laadulla on merkitystä. Lapset ja nuoret muodostavat omaa identiteettiään suhteessa ympäröivään maailmaan. Eri medioissa, kuten elokuvissa, sarjoissa, musiikissa, sosiaalisessa mediassa, esiintyy erilaisia hahmoja, joista nuoret etsivät samaistumispintaa sekä palikoita oman identiteetin vahvistumiselle. Lapsille ja nuorille on erityisen tärkeää nähdä mediassa hahmoja, jotka ovat heidän kaltaisiaan. Positiivisella ja monipuolisella representaatiolla on tärkeä merkitys, sillä kun yksipuolinen representaatio vahvistaa ja luo stereotypioita ja ennakoasenteita, niin monipuolinen representaatio purkaa näitä ja vahvistaa ymmärrystä monimuotoisesta yhteisestä ihmisyydestä. Representaation määrä ja laatu ovat myös oikeudenmukaisuuskysymys.

Representaatiolla on voimaa purkaa syrjiviä rakenteita sekä tuoda kokemusta nähdyn tulemisesta. Esimerkiksi Ajak Majok kuvailee videollaan, kuinka pysäyttävä hetki hänelle oli nuorena lukea Purppurainen hibiskus -kirja, sillä tämä oli ensimmäinen kirja, jossa hän koki lukevansa hahmoista, jotka olivat kuin hän.

Representaatioiden määrä on hiljalleen moninaistumassa mediassa. Työtä on kuitenkin vielä paljon tehtävissä sen eteen, että erilaisten vähemmistöjen mediakuva saataisiin moninaisemmaksi.

TEHTÄVÄ

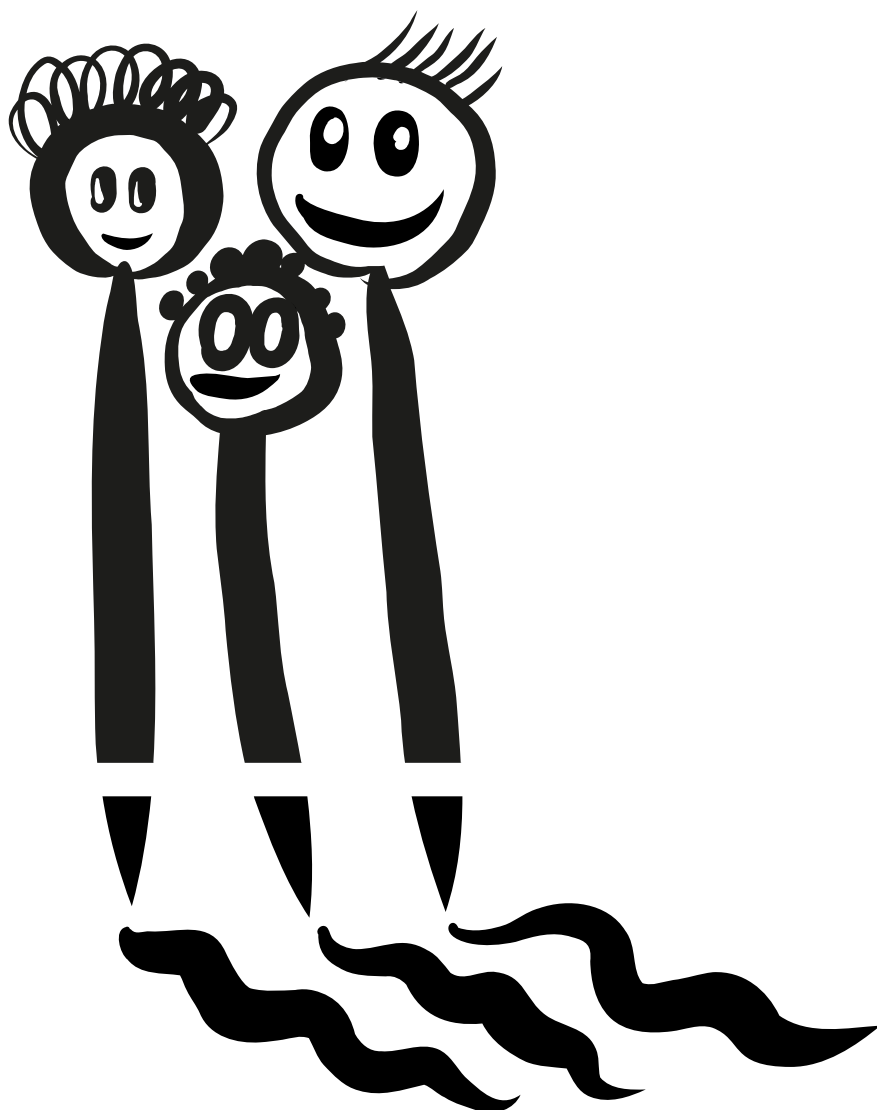
1. Miten representaatiot muodostuvat?
2. Millainen merkitys representaatiolla on?
3. Pohdi, kuinka paljon näet kaltaisiasi hahmoja mediassa.
Millaisissa rooleissa nämä hahmot ovat?

MINÄ, IDENTITEETTINI JA YHTEISÖNI

1. Oppilailla jaetaan paperit, joihin oppilaat piirtävät omakuvan.
2. Oppilaat pohtivat omaa identiteettiään ja kirjoittavat omakuvansa ympärille asioita itsestään. Omalle identiteetille merkittävät asiat kirjoitetaan isommalla ja vähemmän merkittävät pienemmällä. (Taululle heijastetaan kuva, jossa on sanapilvessä erilaisia identiteetin osia, jotka voivat olla apuna nuorten pohdinnassa.)
3. Pohditaan, miten omat ryhmät ovat edustettuina mediassa. Hyvin ja monipuolisesti edustetut identiteetin osat ympyröidään, heikommin ja yksipuolisesti edustetut osat alleviivataan ja todella heikosti tai ei ollenkaan edustetut jätetään merkitsemättä.
4. Keskustellaan pienissä ryhmissä:
 - Onko ikinä aikaisemmin kiinnittänyt huomiota siihen, miten itsensä kaltaisia hahmoja esitetään mediassa?
 - Miten hyvin itsensä kaltaisia hahmoja esiintyy mediassa?
 - Kokeeko mediassa esiintyvien hahmojen olevan tärkeitä omalle identiteetille?

Sanapilven sanoja: kansalaisuus, kotikunta, koulu, kaveripiiri, sukupuoli & seksuaalisuus, kulttuuri, uskonto, yhteisöt, harrastukset, missä on hyvä, kiinnostuksen kohteet, millainen ihminen olen

REPRESENTAATIO LASTENKIRJOISSA

Muistelkaa pareittain tai pienissä ryhmissä, millaisia kirjoja olette lukeneet lapsuudessa. Millaisia kirjojen hahmot olivat? Oliko hahmot kirjojen välillä hyvin erilaisia vai oliko lastenkirjojen hahmot hyvin samankaltaisia? Näitkö itsesi kaltaisia hahmoja paljon lastenkirjoissa?

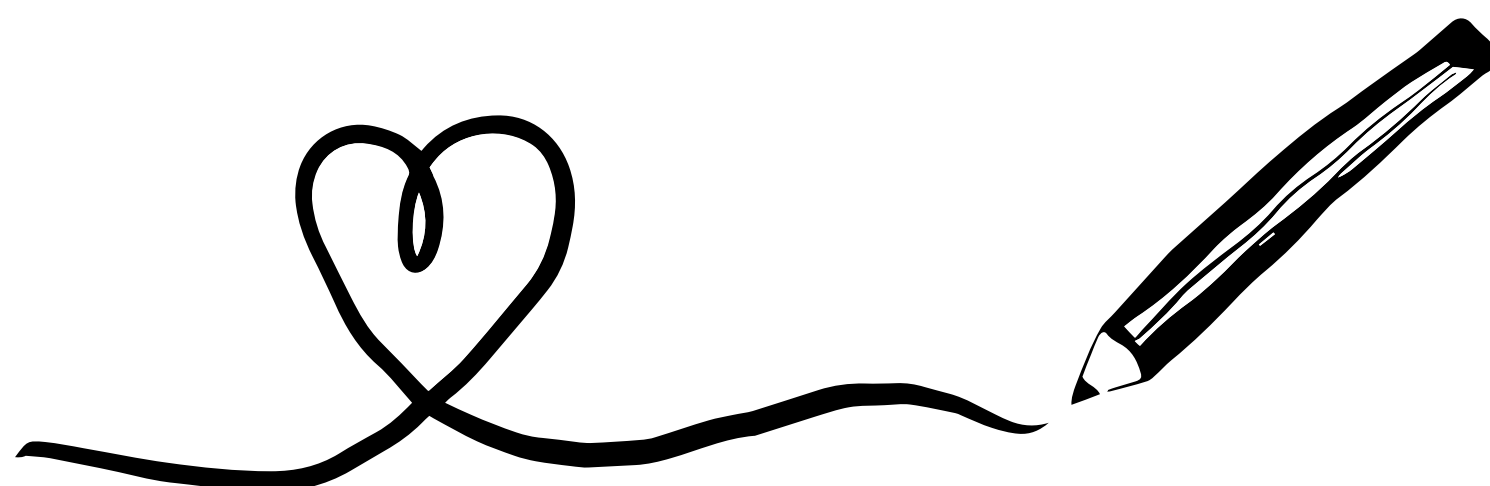
Tarkastelkaa seuraavaksi, millaisia lastenkirjoja nykyään julkaistaan. Käytä hyväksi esim. Lukemon tietokantaa uusista lasten- ja nuortenkirjoista:
<https://lukemo.fi/haku/?cat=lapset>

1. Onko kirjojen joukossa jotain tuttua? Entä mikä on uutta?
2. Onko lastenkirjallisuuden kenttä muuttunut? Jos on, niin mitä asioita on nykyään esillä lastenkirjoissa, joita ei ollut aiemmin?
3. Pohtikaa, millainen merkitys representaatiolla on lastenkirjallisuudessa. Keksikää ainakin kolme esimerkkiä.

REPRESENTAATIO SOMESSA

Pohdi, millaisia henkilöitä seuraat somessa, kuten esimerkiksi TikTokissa, YouTube:ssa tai Instagramissa. Arvioi seuraamiasi henkilöitä moninaisuuden näkökulmasta:

- Millaisia erilaisia taustoja seuraamillasi henkilöillä on?
- Entä millaista sisältöä he tekevät?
- Mistä he puhuvat?

MONINAISUUS FIKTIOSSA

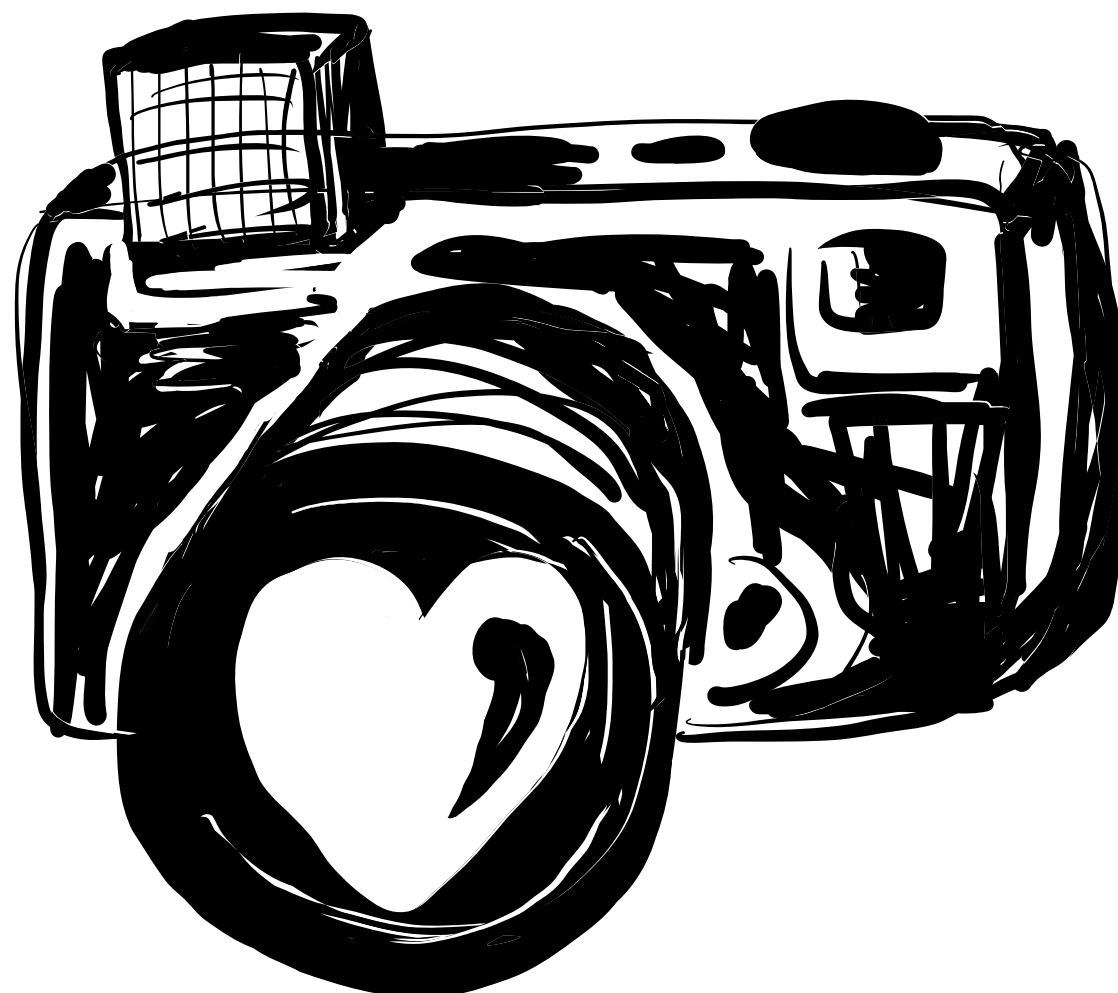
Miettikää pienryhmissä mahdollisimman monta esimerkkiä kirjasta, elokuvasta, tv-sarjasta tai videopelistä,

- jossa päähahmo on keski-ikäinen tai sitä vanhempi nainen
- jonka päähahmo tai tärkeä sivuhahmo on jollain tavalla fyysisesti vammainen
- jonka päähahmolla tai tärkeällä sivuhahmolla on jonkinlainen mielenterveysongelma
- jossa päähahmo tai tärkeä sivuhahmo on selkeästi ylipainoinen
- jonka päähahmo tai tärkeä sivuhahmo kuuluu sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöön tai tämän sukupuoli jää avoimeksi
- jonka päähahmo tai tärkeä sivuhahmo edustaa jotakin muuta etnistä ryhmää kuin valtaväestöä.

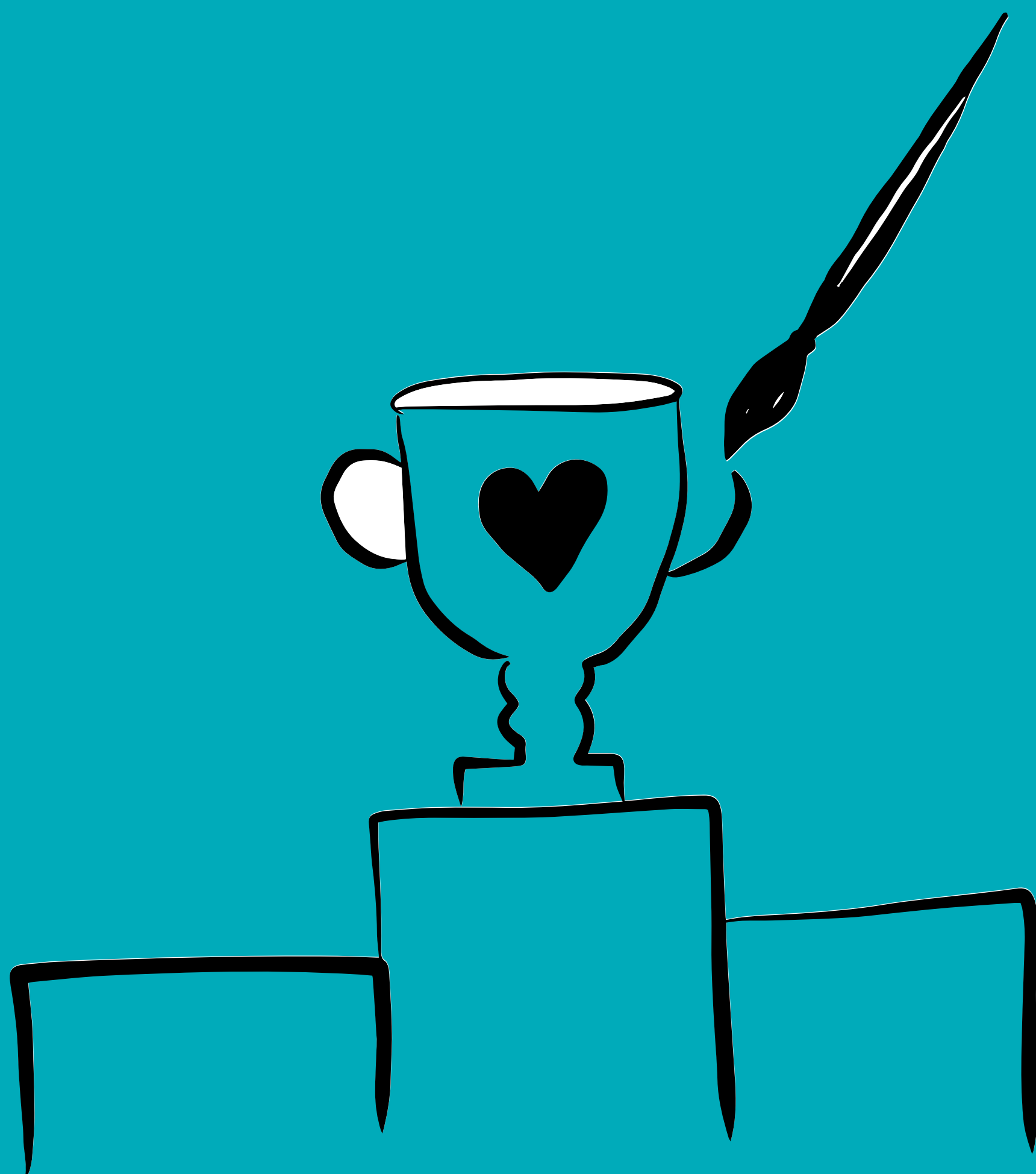
Vain yksi esimerkki kelpaa esim. elokuvasta- tai videopelistä, jossa on jatko-osia. Listatkaa esimerkit yksityiskohtaisesti muistiin (mm. onko kyseessä päähahmo vai sivuhahmo). Aikaa 5 minuuttia.

Pisteytys: päähahmo 2 pistettä, tärkeä sivuhahmo 1 piste. Jos vastaukset on kirjattu paperille, voi paperit antaa toisille ryhmille vertaisarvioitaviksi.

Lopuksi voi pohtia yhdessä kilpailun pointtia.

OMAN OSAAMISEN MARKKINOINTI

LUOVASTA TOIMINNASTA TAI HARRASTUKSESTA AMMATIKSI

Kashmeeran meemitili herätti YLE:n kiinnostuksen ilman tietoisia markkinointitoimenpiteitä. Tämä kertoo siitä, että laadukas työnjälki tai sisältö on markkinoinnin tärkein lähtökohta. Monesti intohimoisesti työtään tekevät ovat muita “onnekkaampia” saamaan uusia työtilaisuuksia.

Oman luovuuden muuttaminen ammatiksi, jolla voi tulla taloudellisesti toimeen edellyttäen useimmiten kykyä markkinoida omaa osaamista. Ajak kertoo videolla kuinka hän onnistui hakemuksellaan vakuuttamaan apurahan myöntäjät. Alha kertoo videolla, miten hän on onnistunut kaupallistamaan luovan työnsä; käänteentekevä hetki hänelle oli kesätyö Nuorisotalolla. MolyBros toimii nykyisin menestyvänä yrityksenä, harrastuksena alkaneesta tubettamisesta on tullut heille ammatti.

PITCHAUS

Markkinointia (myös oman osaamisen) voi harjoitella laatimalla myyntipuheita eli pitchauksia. Se on lyhyt esitys ideasta – niin lyhyt, että sen pystyy tarvittaessa esittämään hissimatkan aikana. Pitchauksen tavoite on herättää potentiaalisen rahoittajan kiinnostus ja halu tutustua ideaan heti ensivaikutelman perusteella. Hyvä pitchaaja uskoo ideaansa ja huomio kuulijan. Hyvä pitchaus sisältää seuraavia elementtejä:

- esittely itsestä
- idean, tuotteen tai palvelun esittely: mistä on kyse, kenelle tarkoitettu, miten toteutettu
- millaisen ongelman idea, tuote tai palvelu mahdollisesti ratkaisee?
- mikä tekee ideasta, tuotteesta tai palvelusta ainutlaatuisen?

Harjoitelkaa pitchauksen laatimista pienissä ryhmissä. Opettaja voi jakaa ryhmille satunnaisia esineitä (viivotin, lyijykynä, taulutussi, kertakäyttömuki, nuppineula jne.). Kunkin tehtävänä on harjoitella pitchaus esineestään ja esittää se muille pienryhmässä. Pitchauksen kohteen voi toki keksiä myös itse! Pitchauksen jälkeen on hyvä käydä palautekeskustelu.

BRÄNDÄÄMINEN

Brändillä tarkoitetaan tarkoitetaan tuotemerkin tai henkilön ympärille syntynyttä mainetta ja mielikuvaa. Se on tietynlainen representaatio. Brändi luo väline- ja hyötyarvon ohelle tunnearvoa. Vahva brändi puhuttelee henkilökohtaisella tasolla. Positiivinen halutulle kohdeyleisölle toimiva mielikuva voi syntyä monesta tekijästä kuten visuaalisista ja auditiivisista tunnuksista (esim. logot, thumbnailit, jinglet eli "rallatukset"), laadukkuudesta, ekologisuudesta tai aitoudesta.

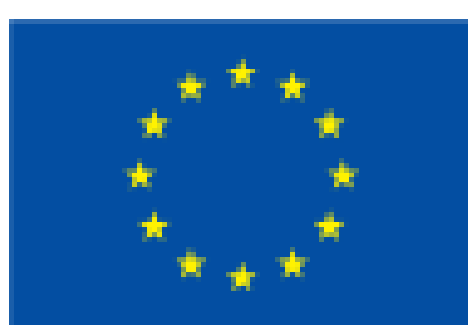
Henkilöbrändäyksessä on tavoitteena antaa asiantuntijuudelle ja taidolle kasvot ja persoona. Sitä rakennetaan usein tarinoiden pohjalta. Monet luovan työn tekijät ovat onnistuneet luomaan itsestään henkilöbrändin. Hyvänä esimerkkinä tubettajakaksikko MolyBros. Brändit tulevat esille myös MolyBrosin "Paljon sun outfit maksaa?"-videoilla, joissa haastateltavat esittelevät vaatteitaan ja niiden hintoja. Merkkivaate on hyvä esimerkki onnistuneesta brändäyksestä: tuote ei välttämättä ole kilpailijoiden tuotetta parempi, mutta siihen liitettyjen positiivisten mielikuvien vuoksi siitä voi pyytää korkeampaa hintaa.

Brändi ”
**luo väline-
ja hyötyarvon
ohelle tunne-
arvoa.**

BRÄNDÄÄMINEN SOMESSA

1. Pohdi ja arvioi, millä tavalla rakennat itsestäsi mielikuvaa esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Missä määrin rakennat mielikuvaa tietoisesti, missä määrin se tapahtuu tiedostamatta?
2. Valitse jokin seuraamasi sosiaalisen median vaikuttaja tai muu luovan työn tekijä. Arvioi häntä brändäämisen näkökulmasta.
3. Arvioi brändäämisen negatiivisia puolia. Millä tavoilla brändäämistä on esimerkiksi mahdollista käyttää kyseenalaisiin tarkoituksiin? (Mallivastaus: esim. "viherpesu", huomion kiinnittäminen pois epäkohdista ja niiden ratkaisemisesta)
4. Tee suunnitelma YouTube-kanavasta tai Instagram/TikTok-tilistä, jolla tuot esille omaa osaamistasi. Voit suunnitella paitsi sisältöä myös esim. visuaalista ilmettä logoineen tai äänimaailmaa.

Tämä materiaali on tuotettu Euroopan unionin tuella. Sen sisällöstä vastaa Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry, eivätkä sisällöt välttämättä edusta Euroopan unionin näkemyksiä.